Лабораторія була створена з метою широкого залучення викладачів, аспірантів і студентів до науково-дослідної роботи, підбір й аналіз літературних джерел з проблеми, що розробляється лабораторією, вирішення завдань дослідницького характеру; підготовка реферативних, курсових, дипломних проектів та ін. Слід зазначити, що така робота припускає не стільки вивчення й аналіз літератури, скільки активну участь в організації й проведенні експерименту. Це сприяє відбору найбільш здатних до дослідницької діяльності студентів. У процесі проведення експерименту, робота молодих дослідників може реалізовуватися за напрямами: підготовка публікацій, виступи перед аудиторією з доповіддю результатів науково-дослідної роботи за правилами публічного захисту на конференціях, участь у конкурсах наукових робіт, олімпіадах та ін. Ефективність реалізації науково-дослідної діяльності студентів у науковій лабораторії багато в чому залежить від дієвості механізму її планування, організації й контролю за здійсненням, стимулювання участі в неї викладачів і студентів. Такий вид діяльності в проблемній групі відкриває широкі можливості для розвитку активності й самостійності майбутніх учителів природничих дисциплін.

Таким чином, здійснюється два етапи залучення студентів до науково-дослідної діяльності. Спочатку студенти оволодівають теоретичними знаннями й практичними уміннями з методології і методів досліджень, а далі виконують самостійні наукові дослідження. Ця діяльність повинна логічно доповнювати навчальний процес. Вона припускає самостійну роботу в контексті програми навчання й включає виконання індивідуальних наукових досліджень. У процесі університетської підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін робота в науковій лабораторії повинна бути підпорядкована ідеї інтеграції освітнього й наукового процесів і мати наступні напрями: поглиблене вивчення дисциплін; ознайомлення з сучасними досягненнями науки; оволодіння сучасними методами наукового пізнання; розширення наукового кругозору; розвиток культури наукового мислення; оволодіння уміннями й навичками постановки й вирішення інтелектуальних проблем і завдань.

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Совгіра С.В., Гончаренко Г.Є.
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Поряд із такими тенденціями розвитку освіти, як гуманізація, демократизація, інтеграція, інтенсифікація та ін., виокремлюється поняття «екологізація». Проте на сьогодні відсутнє загальноприйнятне трактування цього терміна.

Так, на думку Н. Реймерс, «екологізація – це проникнення екологічних ідей у всі сфери суспільного життя» [5, с. 591]. У подальших дослідженнях Н. Реймерс охарактеризував екологізацію як шлях суспільного розвитку, що визначається глобальними екологічними обмеженнями.

Інший погляд на це у І. Герасимова, який визначив поняття «екологізація» як сукупність методів і засобів оптимізації природокористування [2, с. 98]. На думку вченого, головною метою екологізації є: оптимізація умов життєдіяльності людства шляхом збереження і покращення властивостей природного середовища; переведення виробництва на безвід-

ходні технології і замкнуті цикли ресурсоспоживання; раціональне використання природних ресурсів тощо.

В. Максаковський вважає, що «екологізація передбачає розгляд людини в нерозривному зв'язку з середовищем її проживання. «Екологізація як напрям, – зазначає він, – також характерна для всього міждисциплінарного комплексу наук, який досліджує взаємодію суспільства, виробництва і навколишнього середовища, або «екорозвиток» [3, с. 45].

Згідно з визначенням В. Преображенського, «екологізація – це безпрецедентний, який не має аналогів в історії науки і суспільства за своєю потужністю, процес, що охопив не тільки всі галузі наук, а й світову громадську свідомість. Він покликав до життя включення практично у всі науки проблем стосунків людини і середовища, формування нових галузей знання, зміну уваги суспільства та державних органів до окремих наук тощо» [4, с. 120].

Згідно з думкою багатьох учених, екологізація проявляється у проникненні екологічних ідей у всі сфери суспільного життя.

Складність глобальних проблем людства висуває свої вимоги і до географії. У роботах багатьох учених-географів сформовано уявлення про наскрізні напрями географічної науки, що дозволяють розглянути питання про єдність і цілісність географії, одним із яких названо екологізацію, яка передбачає «розгляд людини в нерозривному зв'язку із середовищем проживання, умовами відтворення життя». Це наскрізний напрям, за висловом В. Максаковского, став головним, «диригуючим» [1, с. 23].

Найчастіше, коли йдеться про освітнє середовище, мають на увазі конкретне середовище певного навчального закладу або локальне освітнє середовище. Це визначило можливість виділення основних компонентів структури освітнього середовища вищого навчального закладу, що впливають на підготовку майбутніх учителів географії до екологічного виховання учнів. Компоненти освітнього середовища показано у таблиці.

Таблиця 1

Освітнє середовище ВНЗ

Рівні	**Глобальний (адміністративний, державний)**	**Робочий простір (професорсько-викладацький)**	**Особистісно-індивідуальний (студентський)**
Адміністративний, державний (глобальний)	Ставлення до ВНЗ в системі освіти	Ставлення до процесу підготовки фахівців	Ставлення ВНЗ до підготовленості випускників
Професорсько-викладацький (робочий)	Ставлення до професорсько-викладацького складу ВНЗ як суб'єкта підготовки студентів	Ставлення до підготовленості викладачів	Ставлення викладачів до себе як фахівця, професіонала
Студентський (особистісно-індивідуальний)	Ставлення до студентів як майбутніх фахівців	Відносини взаємодії суб'єктів процесу підготовки (студент–викладач,	Ставлення студентів до себе як до майбутніх фахівців

		викладач–викладач тощо)	

Глобальний (адміністративний, державний) рівень – це рівень організації підготовки майбутніх учителів у державному масштабі. Він включає в себе ставлення суспільства до процесу професійного становлення в цілому. Це компонент, який регламентує становище ВНЗ у системі освіти, ставлення до ВНЗ міністерств, обласних і районних адміністрацій на місцях. Аналіз глобального рівня дозволяє ілюструвати зв'язок ВНЗ з іншими соціальними системами держави, підкреслює його відкритість.

Другий рівень – робочий простір (професорсько-викладацький), функціональний рівень, який відповідає показнику: ставлення до виконання функціональних обов'язків у процесі організації підготовки вчителів, ставлення викладачів до роботи і до процесу соціально значущої взаємодії зі студентами, саме до взаємодії, до їх стилю, визначення характеру цієї взаємодії як суб'єкт-суб'єктних або суб'єкт-об'єктних відносин. До робочого простору належать відносини на роботі, власна продуктивна праця тощо. Тобто весь той простір, де людина діє. Характеристики цього рівня є основними зовнішніми формами прояву культури суб'єктів екологізованого освітнього середовища.

Третій рівень – особистісно-індивідуальний (студентський). Він відображає ставлення суб'єктів до себе. У викладача – це ставлення до себе як до педагога, у студента – ставлення до себе як до майбутнього фахівця. Мотиви своєї діяльності та задоволеність нею і собою як особистістю є основою, яка визначає змістовний аспект цього рівня. До особистісного рівня належать ті предмети і явища, які особистісно значущі, їх стан і зміни, що найбільш сильно впливають на стан людини, на її поведінку, характер і реакцію.

Зв'язки між компонентами освітнього середовища мають вертикальну та горизонтальну спрямованість. Вертикальні зв'язки визначаються трьома рівнями (вони названі вище). Ці рівні відповідають суб'єктам вузівської системи підготовки майбутніх учителів (держава, професорсько-викладацький склад і студенти). Горизонтальні зв'язки визначають значущих людей і об'єкти навколишньої дійсності, включені в екологізоване середовище ВНЗ, відображаючи екологічну культуру суб'єктів і ВНЗ у цілому.

Ще одним компонентом освітнього середовища установи вищої освіти є зовнішнє середовище. Зовнішнє середовище, крім соціального середовища, включає природне середовище, яка здійснює виховний вплив на суб'єктів виховної системи.

Отже, екологізація освітнього середовища ВНЗ розглядається нами як багатовимірний соціально-педагогічний та екологічний процес, пов'язаний у єдине ціле різними комунікативними механізмами, які істотно впливають на розвиток ціннісних екологічних орієнтацій особистості, відносин і способів поведінки, що актуалізуються у процесі їх освоєння і поширення, формування навичок еколого-педагогічної діяльності у професійній діяльності.

Література

1. Географическая культура : учеб. пособ. для студ. вузов / Максаковский В. П. — М. : ВЛАДОС, 1998. — 416 с.
2. Герасимов И. П. Советская конструктивная география / Герасимов И. П. — М. : Наука, 1976. — 208 с.

3. Максаковский В. П. Преподавание географии в зарубежной школе / Максаковский В. П. — М. : ВЛАДОС, 2001. — 368 с.
4. Преображенский В. С. География в меняющемся мире. Век XX. Побуждение к размышлению / Преображенский В. С., Александрова Т. Д., Максимова Л. В. — М. : ИГ РАП, 1997. — 273 с.
5. Реймерс Н. Ф. Экология. Теории, законы, правила, принципы и гипотезы / Реймерс Н. Ф. — М. : Россия молодая, 1994. — 366 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ «ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ*»

Бажан А.Г.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Виконання замовлень на освітні послуги нині вимагає вдосконалення системи підготовки фахівців. Підготовки вчителя основ здоров'я при викладанні фізіології людини потребує, на нашу думку, певних особливостей.

Ускладнення програми і учбового плану з фізіології людини вимагає високого професійного досвіду, енциклопедичних знань, філігранної лекторської майстерності в підношенні матеріалів, викладання в лекційному курсі тільки вузлових, "блокових" питань. Навчальні програми у поєднанні з програмованим контролем знань, розроблені на кваліфікованій професійній і науково-технічній основі, істотно підвищують можливості педагогічного колективу у вирішенні основної проблеми: індивідуального виховання і навчання [1].

Вважаємо, зокрема, що крім поглибленого вивчення студентами цієї спеціальності специфіки функціонування фізіологічних систем на різних етапах онтогенезу та механізмів, що визначають цю специфіку, ще й заходів профілактики виникнення розладів чи навіть хвороб різних органів та систем організму людини в процесі її онтогенезу є досить нагальним і важливим в наш час. Набуття таких та вміння їх передати учням буде запорукою забезпечення нормального фізичного та психічного розвитку дітей та підлітків.

Вивчаючи функції людського організму і широке коло питань, пов'язаних з його життєдіяльністю, студенти повинні розуміти, що на кожному етапі оволодівають лише певною часткою цілісної системи взаємопов'язаних явищ та процесів. Вартість і глибина цих знань, їх здатність закріпитися в пам'яті й активно використовуватись у разі потреби, зумовлені виявленням і усвідомленням нових взаємозалежностей і закономірностей, причинно-наслідкових, функціональних та логічних зв'язків, здійсненням переходу від часткових, локальних до широких узагальнень. Ще більшого сенсу набувають надбані знання, якщо студенти починають розуміти їх реальне значення для обраної ними професії [2].

Тому навчальна програма курсу «Фізіологія людини» повинна містити крім сучасних даних про функціонування організму людини, ще й питання що охоплюють елементи таких фундаментальних дисциплін як, нормальна, вікова, порівняльна та патологічна фізіології. Вважаємо доцільним здійснювати паралельне чи послідовне вивчення фізіології людини, фізіології ЦНС та фізіології аналізаторів та сенсорних систем.

Частину учбового часу слід відводити питанням виникнення ряду